Enternasyonalizmin belini kıran "teori": **'Tek ülkede sosyalizm'**

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN • OCAK'89 500 TL.

Yeniyol

Rosa Luxemburg'u anarken

Leon Troçki

Yerel seçimlere bağımsız sosyalist adaylarla katılalım!

Seka grevi dördüncü ayını doldurdu

Dayanışmasız kazanım olmaz!

Hurma Elektronik işçileri 6 aydır grevde

Grevciler dayanışma bekliyor

Bürokratik yolsuzluk yıkım getirdi

"Sosyalizm"in depremi...

Brezilya yerel seçimlerinde solun başarısı

İşçiler için zafer patronlar için korku

NOKTA

1989'a girerken

"Çağ atlayan Türkiye" propagandasının boi boi yapıldığı bir yıl geride bıraktık. Siyasal iktidarın hayatın kaçınılmaz ilerleyişini bir "çağ atlama" olarak yansıtması hiç yanılmasalar yaratmasın. Türkiye, en ileri teknikleriyle en geri teknikleri bir arada kullanan tipik bir azgelişmiş ülke olmayı sürdürüyor. Otuz yıl içinde sanayide gerçekleşen gelişmeler Türkiye'yi emperyalizme bağımlı yapı sanayileşmiş bir ülke konumuna getirmişti ama kapitalizm altında "çağ atlaması" mümkün değildi. Türk kapitalizmi, yalnızca şehirlerde patlayan büyüme çerçevesinde bile kitlelerin en temel ihtiyaçları olan altyapı, konut, sağlık, ulaşım alanlarında çözümsizliğini, ortaya koymuştur.

1985 yılı Türkiye'de işçi sınıfının, emekçi yığınlarını, ezilen, horlanan, her türlü baskıyla maruz kalan kesimlerin sorunlarına çözüm getirmedi. Siyasal iktidar sınıfın 12 Eylül vasallarına dayalıyarak kitlelerin mevcut olumsuz koşullarla boyun eğmesine yönelik uygulamalar içindeydi. Özal iddalarına "alternatif" olduğunu söyleyen diğer düzen partileri de bu temelde hatta ondan farklı değildiler. Geride bir tek, kitlelerin kendi talepleri ve çıkarları doğrultusunda bozsat mücadele etmeleri kalıyordu. Bu açıdan ise dcıdı engeller vardı. Bunun başında ise, işçi sınıfının 12 Eylül erkesinde gerilemiş bilinci geliyordu. İşçi sınıfı siyassal olarak örgütsüzdü. Örgütü olduğu tek alan sendikadı ama bu alanda da başta Türk-İş olmak üzerre, sendikalar işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda mücadele etmek yerine, iş sınıfı "nıza gösteren" bir konumda tutmak, yıa da onun mücadeleye atılmasa ve mücadelesini ilerletmesinin önünde engel olmak çabası içinde idiular.

1989 yılına, 1988 'deki sorunları hemen hemen aynen taşıyarak girmiş oluyoruz. Ekonomik, demokratik ve siyassi alanda ciddi bir kazanım elde etmekten uzak gözüyorlar. Yaşam koşulları daha da ağırlaşarak, bıdık ve yaşaklar sürerek, örgütsüzlük devam ederek ve nihayet mücadelede hızlanan bir ivmeyi yaşamayarak gırıyoruz.

Ama 1989'a ilişkin umutlarımızın kaynağı bütün olumsuzluklarına rağmen yine 1988 de buluyoruz. Çünkü 1988 Türkiye'de "bitu toprağı serpilmiş" bir görüntü arzetmiyordu. Dört bir yanda greviler yaşandı, giderek daha çok sayıda işçi, yaşam koşullarının iyileşmesi için sessiz kalmamak gerektiğini kavradı. İşten atılmalara karşı direndi. Dayanışma birlik duygusunu yaşadı. Haklar için açık grevine, protesto eylemlerine girişti. Tanına bir tek sosyalistlerin yanlaşğını gördü. "Sarı" ve "bürokrat" sendikacıların tandı, zaman zaman onlara karşı çıktı, zaman zaman iovlıarına geldi.

1988 yılında kıpırdayan yalnızca işçi sınıfı değildi. Cezaevlerinde insanlık dışı uygulamalar karşısında hükümlü ve tutuklular da cesaret verici bir biçimde direndiler, hakları için mücadele ettiler. Bu mücadeleye yalnız kalmadılar. Sosyalistler, üniversite öğrencileri, işçiler ve demokratik kuruluşlar bu direnişe aktif olarak desteklediler. Bunlara kadınların kadın kurtuluşları yönündeki etkinlikleri, çevreci akımların etkinlikleri ve insan hakları için verilen mücadeleleri de eklemek gerekir.

1988 uluslararası planda da işçi sınıfı için önemli mücadelelere sahne oldu. Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı kendisinden umut kesen kitlesi "aydın" tarın aksine, mücadele geleneğini sürdürdüğünü olaylarla bir kez daha sergiledi. Britanya ve Fransa'da yaşanan bir dizi grev (postacılar, hemşireler, uçuşlarına işçiler, otomotiv işçileri, dok işçileri, vd.) bu açıdan önem taşıyor. Özelliikle Fransa'da grevlerin çoğunluk taban insiyatifinin örgütlü ifadesi olan "koordinasyon"ların önderliğinde ve kimliğinde de sendikal önderliklere rağmen gerçekleştirilmesi, önümüzdeki süreç için önemli dersler sunuyor. Bu gelişmelerde devrimci Marksistlerin önderliği ve etkinliği, burjuva basınında da geniş ama kaygılı bir yankı buldu.

İspanya'da üye sayısı 2 milyonun altında olan sendikaların genel grev çağrısına 10 milyon işçi ve memur katıldı. Hükümet isteklerin bir bölümünü kabul etmek zorunda kaldı. Brezilya'da yerel seçimlerden en kazançlı çıkan parti PT (İşçi Partisi) oldu. Öy düzeyinde yansıyan bu başarı karşısında emperyalist basın, borçları bir hayli kabarık olan Brezilya için alarm zilleri çaldı.

1988 geride kaldı. Ama dünya ölçeğindeki belli başlı sorunlar pek değişmeden öylece duruyor. Polonya'da işçiler ve bürokrat yönetim karşı karşıya. SSCB'nin Afganistan çıkmazı sürüyor. Filistin devleti ilanı Filistin halkının kurtuluşunu sağlamış değil. Irak-İran gerginliği sürüyor. Güney Afrika'da ırkçı rejim hâlâ kan kusturuyor. Nikaragua ve Küba giderek daha yalnızlaşmış bir biçimde emperyalist tehdit altındalar...

1988 yılı, "uyuyan dev" SSCB'de Afganistan'ın yankıları, Karabağ sorunu ve Baltık Cumhuriyetleri ve yeni yeni Özbekistan'daki gelişmeler ile, Stalinizmin bunalımının yoğunlaştığını gösterdi. Devrimci Marksizmin öngörülerinin giderek daha çok örnekte somutlanması, uluslararası işçi hareketi içinde, Stalinist bürokrasinin tahrip ettiği sosyalizmin itibarının yeniden yükselmesinin de dinamiklerini taşıyor. 1989 bu açıdan da umut beslenecek bir yıl. 1989 esas olarak Türkiye'de olumsuzlukları olumluluğa dönüştürmek için somut alanlarda mücadele bekleyen bir yıl. Burada sosyalistlerin acilen gündeme almaları gereken şey, somut hedefler için birlikte davranmaktır. 1989 Türkiye'de sosyalistlerin bu yönde adım atacakları yıl olsun.

Yeniyol

Öldürülüşünün üzerinden 69 yıl sonra:

Mustafa Suphi

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi, ilginçtir ki TKP'nin sonraki cizgisinde bir değişikliğe yol açmamıştır. Kemalist hareketi desteklemeye devam eden TKP, Komintern kongrelerinde milliyetçilikle eleştirilmiştir.

TKP'nin kurucusu Mustafa Suphi 69 yıl önce Ankara'ya dönüş yolundayken, Sürmene açıklarında arkadaşlarıyla birlikte öldürüldü. Acı bir ölümle erken sona eren yaşamı, Suphi'nin Türkiye solunda parlak bir hale içine alınmasını, siyasi olarak şahsına bir dizi şeyin atfedilmesini nendeyse geleneksleştirmiştir. Suphi'de onda olanın ötesinde bir şey aramamak gerekir. Bir siyasi anlayışın değerlendirilmesi başka şeylerle karıştırılmamalıdır.

Mustafa Suphi on yıl süren kısa ama hareketli siyasal yaşamında birbirinden farklı siyasi akımlarla tanışmış ve bunların etkisinde kalmış, siyasi tarihin önemli kişilikleriyle dirsek temasında bulunmuştur. Öğrencilik yıllarında Paris'te Fransız sosyalisti Jaures'yi çok alkışlamış ama görüldüğü kadarıyla onun ancak sarsılmaz antisömürgeciliğinden etkilenmiştir. Geri döndüğünde milliyetçi düşüncelere sahiptir. Yanında yer aldığı **Yusuf Akçura**'nın yayınladığı "Türk Yurdu" dergisine yazmaya başlamıştır. Aynı dergiye yazı veren **Parvus**'un da onu etkilemediği ortadadır.

1911'de İttihat ve Terakki(**İT**) kongresine delege olan Suphi, bir yıl sonra **Yusuf Akçura** ve **Ahmet Vefik Tek** ile **Milli Meşrutiyet Fırkası**'nı kuracaktır. Kendini "demokrat Türkçü" olarak niteleyen Fırka, Osmanlıcılığı nedeniyle İT'nin Türkçülüğünü yetersiz bulmaktadır. Gerçekte bu ayrım siyasal olmaktan çok, düşünseldir. Fırka'nın İttihatçı "düşmanlığı" da radikal demokratik değil, milliyetçi burjuva bir çerçevede kalmıştır. İT düşmanlığı nedeniyle 1913'te Sinop'a sürgün edilen Suphi, 1914'te Rusya'ya kaçmıştır. Fırka'nın diğer iki kurucusu ise Pantürkizmin İT saflarında etkinleşmesiyle "muhalif"liği bırakmışlardır.

Rusya'ya kaçış

Rusya'ya kaçana dek sosyalizmle alış verişi olmayan Suphi, kendi ifadesine göre 1915'te esir kamplarında Bolşevik propagandadan etkilenmiştir. Ancak 1918'de Moskova'da Milliyetler Halk Komserliği Merkezi Müslüman Komserliği'nin kapısını çalana dek ne yaptığı bilinmemektedir.

Suphi'nin çalışmaya başladığı Müslüman Komserliği'nin başında önce **Nur Vahidof**, onun ölümünden sonra da "tarihin meçhulleri"nden sayılan **Sultan Galiayev** vardır. Galiayev, Batı-Doğu arasındaki farklılığı Komintern çizgisinde göremesi, Batı'daki bir proleter devrimin Doğu'nun sorunlarında değişiklik yaratmayacağını, Doğu'nun farklı ve ayrı örgütlenme aracılığıyla, toplumsal biçimlenişi Batı'ya benzemediği için farklı güçler ve ittifaklarla kendisini yeniden inşa edebileceğini, vb. öne sürmesiyle ayırdedilir. Mustafa Suphi'nin sosyalist formasyonunda, komşilerlıteki yakın mesai arkadaşlarının etkilerinin payı büyük olacaktır.

TKP'nin kurulması

Mustafa Suphi devrim Rusyası'nda bulunduğu yıllarda çıkardığı dergi aracılığıyla bir yandan Anadolu'da bir teşkilat kurmanın yollarını arıyor, bir yandan kâh savaşa katılıyor, kâh yerel müslüman kuruluşlarda kültürel etkinliklerde bulunuyordu. Nihayet Bakü'nün Sovyetleşmesi ile dönüş yolculuğunu düzenlemeye başladı. Bakü Şark Milletleri Kurultayı'ndan hemen sonra, daha önce İttihatçıların kurduğu partiyi feshederek, ancak onlardan da kimi katılımlarla TKP'yi kurdu.

Ankara-Moskova ilişkilerinin iyi olduğu bir dönemde geri dönmeye hazırlanan Mustafa Suphi, Ankara'ya yerleşip siyasal mücadelesini sürdürmeye niyetliydi. Bu sıradaki siyasal tutumu hem Komintern İkinci Kongresi'nin milliyetler ve sömürge meselesi kararının bir yorumuna (anti emperyalist mücadelede milliyetçi hareketlerin desteklenmesi) ve kendi geleneksel ve demesai arkadaşlarının anlayışına uygun düşyordu:- Türkiye siyasal ve toplumsal devrimin alanı değildi. Sultanlığa ve halifeliğe karşıydı, bu arada eski İttihatçı düşmanlığı da devam ediyordu. Bunun yanısıra grev hakkı, vergi reformu gibi kimi demokratik talepler de sözkonusuydu.

TKP'nin kuruluş kongresinde en hacimli tartışmalar, üçü de kooperatifçilik tarihinde ilkler arasında anılabilecek olan Mustafa Suphi, **Ethem Nejat** ve **Ahmet Cevat Emre**'nin varlığında tarım konusundadır; temel sorunlar ise "tecrübe" düzeyinde kalmıştır.

Mustafa Suphi'nin Anadolu'ya geçerken yaptığı sınıf analizleri de tarım üzerinden başlayarak son nefesine kadar "ulusal bir burjuva devleti" kuruluşu yönünde -bakış açıları değişmiş de olsa- bir değişikliğin olmadığını göstermektedir. Bakış açılarının örtüsündeyse tarihi bir neden de vardı. Dün "devleti" kurtarmak gerekiyordu, bugün "memleketi".

Anadolu'ya dönüş

Musafa Suphi'nin Anadolu'ya geçiş günlerinde Ankara, özellikle iç mücadele açısından önemli bir hesaplaşmayı, bir temizlik hareketini yürürlüğe koyuyordu. Meclis içi sol tutuklanıyor, Çerkez Ethem kuvvetleri dağıtılıyor ve Ankara, kendisi hakkında yapılan tüm Boşşevik söylentilerinden arınarak daha belirgin bir kimlik ediniyordu.

28 Aralık'a gelindiğinde Mustafa Suphi böyle bir ortamda Kars'tadır. 11 Ocak'ta olası bir tepkiden çekinerek yolunu değiştirmek ister. Karabekir ya geri dönmesi ya da Erzurum yolunu kullanması gerektiğini bildirir. 12 Ocak'ta Suphi ve arkadaşları Erzurum'da galeyana getirilmiş bir halk tarafından karşılanırlar. Çaresiz Trabzon yolunu tutan heyet, 20 Ocak'ta orada da benzer gösterilerle karşılaşmış, Batum'a geri dönmek üzere denize açılmak zorunda kalmıştır. Sürmene açıklarıydayken de kayıkçılar kahyası Yahya ve adamları tarafından öldürülmüşlerdir.

Suphi ve arkadaşlarının öldürülme emrini kimin verdiğine ilişkin tahminler, Ankara, İttihatçılar ve Karabekir arasında değişmektedir. Kara mercii kim olursa olsun, sözü edilen temizlik ya da "yeniden yapılanma" bağlamında, Mustafa Suphi'nin Ankara'da yeri olmadığı kesindir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesi, ilginçtir ki TKP'nin sonraki çizgisinde bir değişikliğe yol açmamıştır. Kemalist hareketi desteklemeye devam eden TKP, Komintern kongrelerinde milliyetçilikle eleştirilmiştir.

M. Kaya

YENİYOL/YIL 1/SAYI 5
SAHİBİ ve YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: Mustafa Necdet SARAÇ
YAYIN KOORDİNATÖRÜ: Hasan Kemal KÖK
BASIM: Bizim Ofset
ADRES: Işık Sk. 3/27 Cağaloğlu/İSTANBUL
YAZIŞMA ADRESİ: P.K. 658 Sirkeci/İSTANBUL
ABONE: 6000 TL. (yıllık), 3000 TL. (altı aylık)
BANKA HESABI: Ziraat Bankası Çemberlitaş Şb. 956785-8

SEKA grevi dördüncü ayını doldurdu

Dayanışmasız kazanım olmaz

6 Eylül sabahı başlayan SEKA grevi dördüncü ayını dolduruyor. Başbakan Turgut Özal ise grevin üç dört ay daha süreceğini söylüyor. Olası tüm güçlükleri göze alıp sendikalarını da zorlayarak greve çıkan 10.200 SEKA işçisi, yalnız kalmalarına ve sendikanın ilgisizliğine rağmen bugün daha da kararlı. Grev nedeniyle bugün SEKA'nın toplam zararı (günlük yaklaşık 1,5 milyar lira), sendikanın işçiler için istediklerinin toplanmını (ki buna işveren sendikasının vermeyi kabul ettiği miktar da dahil) iki katına ulaşıyor. Bu büyük kayıplara aldırmayan iktidar ise grevi kırmak için her şeyi yapıyor. SEKA grevi artık kendi çapıyla sınırlı bir olay olmaktan çıkmıştır.

İktidar neyi amaçlıyor?

Gerçekte iktidar için sorun SEKA'nın istenen artışları karşılayamayacak durumda olması değildir. Kaldı ki SEKA'nın üretim, kararlık ve verimlilik düzeylerinde sağlanmış olan artışlar, sorunun bu olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca gazetelerin açıkladığı zorunlu mutfak harcamaları 4 kişilik bir aile için aylık 300 bin liraya ulaşmışken, net 300 bin liralık ücret talebinin "yıkıcı" olduğu söylenemez. Hatta bu ücret bile hızlı enflasyon nedeniyle daha alınamadan dört ay içinde kayba uğramıştır. Zaten kapitalist işleyiş kaşıkla verilenin kepçeyle alınmasını sağlayarak, işverenlerin "kayıplar"ını telafi etmekte, bunun faturasını da işçilere çıkarmaktadır. Telafi edilmeyip sürekli artan ise işçilerin kayıplarıdır. Sorun maliyet hesaplarından ötedir.

İktidara ve sendika bürokratlarına rağmen, her yerde maddi, moral ve eylem desteği örgütlenmeli, dayanışma komiteleri oluşturulmalıdır.

İktidar için asıl tehlike SEKA işçilerinin kararlılığı ve mücadele azmidir. Yıllardır iktidardan dayattıklarına sendika yöneticilerinin eyvallah demesi karşısında suskun kalan işçiler, geldikleri yoksulluk düzeyinden (10-15 yıllık kıdeme 90-100 bin lira) daha kötü bir durumda olamayacaklarını gördüler. Artık kaybedecek birşeylerinin kalmadığını (hiç oldaysa eğer) kavrayan SEKA işçileri, isteklerini dayatarak sendika yönetiminin alışıldık biçimde uzlaşmacı davranmasına fırsat tanımadılar. İşçilerin tabandan baskısı taleplerin belirlenmesinde bir ölçüde etkin olurken, sendika yönetiminin hareket alanını daraltarak taviz ve teslimiyetin şimdilik önüne geçmiştir. Grevi bugüne getiren sendikacıların değil, işçilerin kararlılığıdır. Sendika işçileri değil, işçiler sendikayı greve örgütlemiştir.

Ayrıca, 1989'da toplu sözleşmeleri yenilenecek olan 687 bin işçinin 576 bininin KİT işçisi olması, SEKA grevcilerinin olası başarısının iktidar için ne denli ciddi bir tehdit olduğunu ortaya koymaktadır. Bu aynı zamanda, ekonomik oldoğu kadar siyasal bir tehdittir. Herkes ekonominin 1989'da düzelebileceğinden umudu kesmiştir. İktidarın derdi yalnızca SEKA grevi değil, eşitketi kamu toplu sözleşmeleridir. Bunların üstesinden gelebilmek için çizdiği strateji de SEKA grevcilerini ezmekten geçmektedir. SEKA işçileri yenilirse bu tüm kamu işçileri için peşin bir yenilgi olacaktır. Ama SEKA işçileri kazanacak olursa bu yalnızca kamu işçilerinin değil, genelde bir bütün olarak işçi sınıfının önemli bir kazanımı olacaktır.

İktidar işçilere karşı cephe açmıştır. SEKA grevi bunun ön yoklamasıdır. En güçlü patron örgütü MESS'e başkanlık yaptığı yıllarda, saptadığı ilkelerin dışına çıkarak işçi sendikalarına taviz veren ilye işverenleri açıkça tehdit eden Turgut Özal, şimdi bu iktidarın uygulayıcısıdır. Özal o gün MESS başkanı olarak işçilere dayattığı bu ilkeleri, bugün iktidar olarak tüm işçi sınıfına ve ayrıca işveren olarak da doğrudan kamu işçilerine dayatmaktadır.

12 Eylül yönetiminin çocuğu olan çalışma yasası(k)ları ve diğer tüm baskılar, iktidarın ve patronların dayatmaları karşısında işçilerin elini kolunu bağlamak üzere düzenlenmiştir. Artık kemerlerinde sıkılacak delik kalmadığını anlatmak ve pahahlığı protesto etmek için kemerlerini bayboksna pestalıyanlar, 3 yıl hapis istemiyle yargılanıyorlar. SEKA grevcilerine yardım toplayan üç sendikacı, bunu izinsiz yaptıkları bahanesiyle 3 ay hapis cezasına çarptırılıyor.

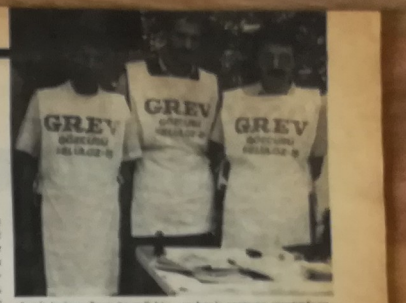

Başarmanın yolu dayanışma

Bu dayatmalara verilecek tek cevap, işçilerin dayanışmasının örgütlenmesidir. Grevlerinin ilk günlerinde gösterdikleri desteğin bir süre sonra kaybolduğunu ve yalnız kalıklarını belirten SEKA işçileri, en çok ihtiyaç duyduklarını şeyin dayanışma olduğunu söyleyerek bunu vurgulıyorlar.

SEKA grevcileri sendikacıların kendilerine sahip çıkmadığını, sendikal dayanışmanın zayıf kalığını söylüyorlar. Başlangıçta diğer sendikaların bölgeleki taban örgütlerinden gelen destek, sonraları sendika merkezlerinin ve iktidarın da baskılarıyla kesilmiş. Grevciler, Türk-İş yönetimi de dahil sendikacıların görevlerini yapmadıklarını, çünkü işçilerin gösterdiği kararlılık ve inançınıbun en az paresine kadar sendikacıların da korktuklarına inanıyorlar. Çağlı bir dayanışmanın ne onların direme gücünü arturacağını, bunun da iktidarın tavrını sınırlayacağını görüyorlar.

Türk-İş yönetiminin dört ay sonra ilk kez, yılbaşına denk getirip, konfederasyona bağlı sendikalardan SEKA grevcileri için sağladığı kişi başına 60 bin liralık yardım bile, paransal olarak tapadığı sembolik değerden çok öte bir moral kazandırmıştır. Ama dayanışma yalnız bununla sınırlandırılamaz. Dayanışma, sendika bürokratlarının bayramdan bayrama lütfedecekleri bir şey değildir. İktidara ve sendika merkezlerine rağmen, işyerlerinden sendikalara, okullardan derneklere, her yerde parasal, moral ve eylem desteği örgütlenmeleri, dayanışma ve destek komiteleri oluşturulmalıdır. Kendi başına kalan yalıtılmış bir eylem, gösterilecek tüm kararlılıklara rağmen güçsüzlükle maluldür. SEKA grevi, işçi hareketinin eylem birliği ve mücadelesinin genelleştirilmesi doğrultusunda önemli adımlar atmak ve kazanımlar elde etmek için önemli bir fırsat olabilir.

E. Faik

Kendi başına kalan yalıtılmış bir eylem, gösterecği tüm kararlılıklara rağmen güçsüzlükle malûldür.

Hurma Elektronik işçileri 6 aydır grevde

Grevciler dayanışma bekliyor

Otomobil-İş Topkapı şubesine bağlı Hurma Elektronik Sanayi'nde 4 Temmuz'da başlayan grev 180. gününü doldurdu. Greve sendikanın isteklerinin işveren tarafından kabul edilmemesi üzerine çıkıldı.

Hurma Elektronik'te çalışan işçilerin ücretleri çok düşük. Beşi kadın topiam 16 işçinin çalıştığı işyerinde, 9 yıllık bir işçinin aylık ücreti 70 bin lira. Enflasyonun % 100'leri aştığı ülkemizde, Hurma Elektronik işçilerinin altı aydır sürdürdüğü grevlerinin anlamı ve önemi büyük. İşçilerin aldığı bu ücretlere karşın işverenin yıllık ortalama kârı ise grevdeki işçilere göre 200 milyonun üstünde. Bu şartlar altında Özal'ın "çağ atlıyoruz" lafına inanmamak güçl... Çünkü, gerçekten Türkiye'de işçilerin sırtından kazandıkları haksız kazançlarla çağ atlayan bir kesim var.

Altı aydır grevde olan Hurma Elektronik Sanayi'nde üretim sürüyor. Çünkü, işveren içerde akrabalarıyla birlikte üretimi sürdürüyor. Yasalardaki avantajları kullanan işveren, grev kırıcılığı yapıyor.

Grevci işçiler, genelde sendikaların küçük işyerlerindeki grevlere karşı ilgisiz olmasından ve sendikalarının yeterli destek göstermediğinden yakınıyor.

İçinde bulundukları kötü ekonomik şartlara karşı kararlılıkla direnen Hurma Elektronik işçileri ayrı kararlılıkla işverenin ve polisin baskılarına da direniyorlar. İşçiler yağmurdan korunmak için işyerinin önüne gerdikleri brandanın polis tarafından kaldırılmasına karşı koyarken, olay nedeniyle çağrılan sendikacılar polislerin bu isteğini kendileri yerine getirerek brandayı indirmişlerdir.

Grevci işçilerin kendi aralarından seçerek oluşturdukları 5 kişilik grev komitesi grevde bulunan tüm işçilere mesaj göndererek her grevci fabrika için 1'er temsilciden Türkiye çapında bir 'grev komitesi' oluşturulmasını önerdiler. İşçilerin kendilerinin seçeceği temsilcilerden oluşturulacak olan komite, grevci işçiler arasında dayanışmanın yaygınlaştırılması ve eylemlerin koordinasyonunun sağlanması amacını taşıyacak.

Hurma Elektronik işçilerinin bu çağrısının hayata geçirilmesi gene işçilerin kendi çaba ve çalışmasıyla olacaktır. Grevdeki diğer fabrikalardaki işçilerin bu çağrıya kulak vermeleri Hurma Elektronik işçilerinin Otomobil-İş içindeki ve dışındaki sınıf kardeşleri ile birlikte verecekleri mücadele doğrultusunda daha da hızlanacak ve anlam kazanacaktır.

K. Semiz

Hurma Elektronik İşçilerinin Dayanışma Gecesi

14 Ocak 1989 Saat 19.00'da
Bahçelievler Zafer Sinması'nda

Haydi dayanışmaya!..

İşçiler, gençler, aydınlar, kadınlar, tüm emekçiler

Yerel seçimlere bağımsız sosyalist adaylarla katılalım !

Mart ayında yapılacak yerel seçimler, sosyalist hareketin önüne yeni görevler koyuyor. Şunu kabul etmeliyiz ki sosyalist hareket, uzun bir süredir içinden geçtiği sürecin de etkisiyle günübirlik politikalarla gündemini belirler hale geldi. 1989 yılı artık bu durumu aşmanın, belirlenmiş hedefler etrafında birlikte mücadelenin gereğini zorlamaktadır. Bu gereklilik elbette bir takvim değişikliğiyle ortaya çıkmıyor. Önümüzdeki dönemde burjuvazinin ekonomik ve siyasi çözümsüzlüklere doğru yol alışı, geçtiğimiz yıldaki belirtilerden kaynaklanıyor.

Eylem birliğini seçim dönemlerinde gündeme getirip, ilerisi için aynı tavır içinde olmamak, reformist bir çizgiye düşmek demektir.

Öte yandan yoğun bir toplu sözleşme dönemine girilmektedir. Ciderek bozulan gelir dağılımı ve bunun sonucunda artan yoksulluk, ücret artışlarının karşılanan enflasyonu karşılamadığı, en temel hak ve özgürlükler için yoğun mücadeleler verilmek zorunda olunan bir düzenle karşı karşıyayız.

Türk kapitalizminin süregen bunalımı, Türk burjuvazisinin siyasi çözümsüzlüğünü de yaratmakta. İktidarıyla, muhalefetiyle düzen partileri, düzen içi alternatif programlar üretmek yeteneğinden yoksunlar. Bu durum kimilerinin sandığı gibi düzen partilerinin yaratıcılıktan yoksun olduklarından değildir. Esas neden içinde bulunulan koşulların düzen içi yeni yönelişlere olanak tanımamasıdır. Öyle ki, burjuvazinin hoşnutsuz kesimleri son dönemlerde süregiden baskı rejimini katmerleştirecek askeri darbe beklentisini dile getiriyorlar. Bütün bunlar, burjuvazinin siyasi çözümünün geniş yığınlar üzerinde baskının yoğunlaşması ve yaşam düzeylerindeki düşüşün artmasıyla biçimlendiğini, bundan öte bir anlam taşımadığını göstermektedir.

Türk burjuvazisinin emekçi sınıflara öngördüğü bu geleceği engellemek emekçilerin kendi kaderlerine sahip çıkmasıyla mümkündür. Yakın zamanda yaşananlar bu gerçeği açık bir şekilde belgelemektedir. Düzen partilerinin herbiri kitleleri oydepossa olarak görmekte, seçimden seçime oy istenecek, sonra da susup oturması beklenecek bir nesne olarak değerlendirmektedir. Her somut durumda en temel haklar için yapılan kitlesel mücadeleler, iktidarından muhalefetine, düzen partilerince derece derece bastırılmaya, yalıtlanmaya çalışılmaktadır.

Kitleleri etkileyebilmek için bazı demokratik talepleri lafta programına alan, ama somut bir adım atmaktan ısrarla kaçınan SHP'nin, "solunu" budama operasyonu ile burjuvaziye kendini takdim edebilme çabaları da bu sürece siyasi ufkunun merkez soldan başlamadığını, ancak merkezden en sağa uzandığını gösteriyor. SHP'deki son gelişmeler emekçi sınıflar için de önemli sonuçlar ortaya çıkarıyor. Sosyalist hareketin reformist kesimlerinin de katkısıyla emekçi yığınlarda yaygın olan, yaşamları toplumsal şartlarda STP'nin tek çözüm olduğu yanılsaması, bu son gelişmelerle bir ölçüde de olsa sarsıntıya uğramıştır. O yüzden Topuz'un garaj darbesinin SHP'nin gerçek sınırlarını ortaya sererek, bugünün koşullarında 'tek çözüm' SHP yanılsamasının zeminini daraltmıştır. Bir musibetin bin nasıihatten iyi olduğu gibi, Topuz'un garaj darbesi de böyle bir işlevi yerine getirmiştir.

Eğer sosyalistler bu seçim sürecinde tutarlı tavırlar geliştirmezlerse, yığınlar için siyasi planda düzen partilerini 'ehveni şer' olarak tercihten başka çözüm beklemek mümkün değildir.

Gelinen bu noktanın sosyalizmin bir alternatif olarak toplumun gündemine gelmesine elverişli şartları yarattığını söylemek mümkündür. Esas sorun da bu noktada başlamaktadır. Sosyalistler ve ileri işçiler bu koşullara uyum sağlamaktan, bu koşulu yaratmak yerine, bu koşulun yaratılmasına katkıda bulunmalı.

Bütün devrimci proleter sosyalistleri, görev başına.

29 Kasım seçimlerinin bağımsız sosyalist adayı ve "Sınıf Bilinci" dergisi yazarlarından Sungur SAVRAN:

Devrimci sosyalizmin sesini yeniden yükseltmek

26 Mart 1989 yerel seçimleri, proleter sosyalizminin sesinin işçi mahallelerinde yeniden yankılandığı bir forum olarak kullanılmalı. Kuşkusuz, devrimci marksistler için seçimler ancak işçi ve emekçi kitlelere sosyalizmin sesinin duyurulduğu bir platform niteliği taşır. Toplumun gerçek değişimi, sömürünün ve ezilmenin ortadan kalkması, ancak köklü ve derin devrimci süreçlerin yaşanmasıyla olanak kazanır. Ama seçim alanların hakim sınıfların siyasal güçlerine tekelmek, işçi ve emekçi kitleleri düzenin ideolojik bombardımanına teslim etmek, kitlelerin burjuva partilerine bağlanmasına seyirci kalmak anlamına gelir.

İşçi sınıfının dünyayı değiştirecek esas toplumsal güç olduğunu kabul eden bütün sosyalistler bu seçimlere ortak bir platform temelinde katılmalıdır. Amaç, işçi sınıfının hakim sınıf partilerinden kopması ve sınıf bağımsızlığı temelinde örgütlenmesi için verilen mücadelenin yoluna yeni bir taş döşemektir. Yakın geçmişte yaşamış olduğumuz bir deneyim bu konuda bize ışık tutuyor: 29 Kasım 1987 genel seçimlerinde yedi sosyalist dergisinin ortak bir platform çerçevesinde desteklediği bağımsız sosyalist adaylar etrafında yürütülen kampanya, birikimi ve dersleriyle önemli bir sıçrama tahtası sağlıyor.

Devrimci sosyalistlerin 26 Mart yerel seçimlerine katılmasının bir de özel anlamı var. Burjuvazinin bağımsız, işçi sınıfına dayanan, sınıfın ideolojik, siyasal ve örgütsel temelde bağımsız sesini yükseltme görevini üstlenen bir sosyalizmin, sınıf işbirlikçiliğine ve burjuva kuyrukçuluğuna karşı güçlendirilmesi sınıf mücadelesinin geleceği açısından yakıcı bir önem taşıyor. Kendine "sosyal demokrat" diyen merkez sol burjuva partilerini, hatta DYP ve RP'yi destekleyen bir anlayışa karşı proleteryanın bağımsızlığı ve toplumsal mücadelelere önderliği anlayışı mutlaka ortaya konmalı.

1987 nin bütün kazanımlarını koruyalım ve geliştirelim, eksik ve yanlışlarımızdan öğrenelim. Seçimlerde sosyalist tavır bir platform olarak yeni katılımlarla genişlemeli, İstanbul ve Ankara dışına taşmalı, geleceğin devrimci proleter hareketinin büyümesine katkıda bulunmalı.

şartlarında sosyalist adayların varlığına rağmen Gün, Görüş, Yeni Çözüm, Saçak, Alınteri gibi dergilerin SHP'yi desteklemeleri karşısında, çok daha olumlu bir basamak olmuştur. Yaşanmışı değerlendirmenin gereği, önümüzdeki süreçte atılacak adımların sağlam zemine dayanması gereğinden doğuyor. Sosyalistler koşulların ve günübirlik politikaların esiri haline gelmemeliler. Eylem birliğini seçim dönemlerinde gündeme getirip ilerisi için aynı tavır içinde olmamak, reformist bir çizgiye düşmek demektir ki, bunu aşmak gerekir.

Yönelişi belirlemek

Bugünün önemli sorununun sosyalist hareketin iç sorunlarıyla başbaşa kalmışlığını aşması olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum bir dönem için anlaşılabilir bir olgudur. Ama uzadığı sürece kangrenleşme belirtileri gösteriyor. Mücadelenin her aşamasında farklı anlayışların ideolojik mücadelesinin zemini mevcuttur. Esas olan düzene karşı mücadelenin gerekleri içinde ideolojik tartışmanın yürütülmesidir. Böyle olmadığında eylemin engeli haline gelinir. Türkiye sosyalist hareketinin Stalinist geleneği bu tür tutumları etkin hale getirebiliyor.

Bu zaafı aşmak, yığınların düzen güçlerinin etkisinden kurtulmasının da ön şartı durumundadır. Özellikle bugünün koşulları sosyalist eylemin birliğini kaçınılmaz zorunluluk halline getiriyor. Tabii ki her yaratılan birliğin düzen güçlerinden kopuşmayı gündeme getirdiğini de söylemek mümkün değil. Bunun en yakın örneği reformist solun birleşik partileşme doğrultusunda attığı adımlardır. Birlik gerçekleşmiştir ama program düzen güçleriyle uzlaşmayı hedeflemektedir. O yüzden sorunu birlik fetişizminde tıkanmadan aşmak gerekir. Bunun yolu birliğin uzlaşmacı olmayan bir eylem programı çerçevesinde oluşmasıdır. Böylesi bir çekim merkezinin solun geniş çevresini, işçi hareketinin ve emekçi yığınların geniş çevresini kapsaması olanağı vardır.

Devrimci sosyalist anlayışlar artık bu adımı atmalıdırlar. Eylem birliğini yaratmak için bütün anlayışlarda birliğe ulaşmak gerekmiyor. İşçi sınıfının mücadelesinin temel taleplerinde, sosyalizmi hedefleyen yaklaşımda birlik ortak platformu yaratabilir. Daha önemlisi, bu birliği yaratacak temel bir platform da mevcuttur. '87 seçimlerine katılan anlayışların 'Yaşasın sosyalizm' kitapçığıyla yayınlamış oldukları ortak mücadele hedefleri, üzerinde birleşilmiş bir metindir.

Birlikten çokça sözedilmekte ama hiçbir somut adım atılmamaktadır. Şimdi bu dile getirilen isteklerin ne kadar gerçek olup olmadığının belli olacağı bir süreç önümüzdedir.

Bu birlik önümüzdeki süreç için bir kalkış noktası olabilirliği taşıyor. Zaten en azından o günden bu yana koşullarda önemli bir değişiklik olmadığına göre birliğe katılanların, seçimler dolayısıyla ortaya çıkabilecek yeni 'seçim birlikleri' karşısında, geçmiş platform deneyimini değerlendirmek zorunluluklarını vardır. Bunun ötesinde bir davranış, tesadüfi bir birliğin ifadesi olacaktır. Bütün bunlardan dolayı önümüzdeki sürece uzlaşmacı olmayan bir eylem programıyla müdahale edecek bir birliğin oluşturulması önemli bir adım olacaktır. Önümüzdeki seçimler böyle bir birliğin faaliyet alanlarından biri olarak belirlenmeli ama bu sınırlı süreyle yetinilmemelidir. Birlikten çokça sözedilmekte ama hiçbir somut adım atılamamaktadır. Şimdi bu dile getirilen isteklerin ne kadar gerçek olup olmadığının belli olacağı bir süreç önümüzdedir. Ama dün anlaşmış olanlar, günün koşulları değişmediği halde ortak eylemde isteksiz davranıp özürler öne sürerlerse, eski hastalıkların aşılmış olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır. Ola ki bugün, o gün oluşturulan ortak anlayışlardan farklı yaklaşımlara yol almış kimi katılımcı unsurlar vardır. Onların da en azından bu değerlendirmeyi yapmaları gerekir. İlkeli davranışlar yerine getirilmedikçe her birlik fırsatçı eğilimlere imkan sağlayan sonuçsuz çabalarla sakatlanacaktır.

Gelişigüzel politikalardan kurtulmak sosyalistlerin işçi hareketiyle bütünleşmesinin ön şartıdır. Önümüzdeki süreçte bunu yaratmak gerekiyor. Bunun için de bir kalkış noktasına sahip olanlar öncelikle eylem birliği için tutumlarını belirlemelidirler. Somut olarak '87 seçimleri süresince yayınlanmış ortak yayın bunun aracı olabilir. Yaratılma imkanı mevcut olan mücadele birliğinin ortak yayınına dönüşebilir. Anlayışlardaki kimi farklılıklar mücadele platformlarının genişlemesinin engeli haline getirilmemelidir.

Her somut durumda en temel haklar için yapılan kitlesel mücadeleler, iktidarından muhalefetine, düzen partilerince derece derece bastırılmaya, yalıtlanmaya çalışılmaktadır.

Önümüzdeki seçimlerde emekçilerin düzen güçleri dışında sosyalist alternatife sahip olmalarının yollarını bulmak gerekiyor. Ama bir güç yaratmadan yalnızca bazı sosyalist adaylar çıkartmakla da amaca ulaşılamıyor. Eğer sosyalistler bu süreçte tutarlı tavırlar geliştirmezlerse, yığınlar için siyasi planda düzen partilerini 'ehveni şer' olarak tercihten başka çözüm beklemek mümkün değildir. Sorun sosyalistlerin 'doğru' tavırlarında değil, bu doğrunun işçi sınıfı ve tüm emekçilerle bağlaşmasıdır.

Mücadeleye böyle bakmak gerekiyor. İşçilerin, gençlerin, aydınların, kadınların, tüm emekçilerin genişleyen desteğiyle sosyalist adaylarla seçimlere hazırlanmak, ama bunu mücadelenin yalnızca bir parçası olarak değerlendirmek, sosyalizmin güçlenmesine olanak sağlayacaktır.

G. Anıl

"İşçi Dünyası" gazetesi yazarlarından Seçkin KIR:

Bir ilke sorunu: Seçimlerde devrimci politika

Mart ayında yapılacak yerel seçimler, geçmişte yapılan tartışmaları yeniden gündeme getiriyor. Yerel yönetimlere sosyalistlerin bakış açısını, propagandalarını hangi eksenlere oturtmaları gerektiği tartışmasını yapmadan önce özellikle ve ilke olarak bir sorunu ortaya koymaya çalışmak gerekiyor sanırım. Yani öncelikle seçimlere ilişkin yaklaşımın ilkesel yanını tartışmak gerekiyor.

Burada iki noktanın altını çizmek gerekiyor; birincisi, parlamento ve seçimler de dahil olmak üzere yığınları şu ya da bu biçimde oyuna katıldığı, -katılmak zorunda bırakıldığı- demokratik görünümlü mekanizmalar ve ilişkiler baskı ve şiddet kurumlarının gölgesinde varolur. Yani koşullar gerektiğinde bu baskı ve şiddet kurumları doğrudan, açık bir biçimde yığınların karşısına çıkarlar. Bu saptamanın doğal sonucu olarak ikinci vurgulanması gereken şu oluyor: Herşey yanılsamalar ve bilinç, çarpıtmalar çerçevesinde işlev kazanan bu kurum ve mekanizmalar içinde başlayıp orada biteyor. Kısacası sınıf egemenliği ve siyası iktidar esas olarak bu mekanizmalar, ilişkiler içinde oluşup bitmiyor. Bunların belirli ve sınırlı bir yere ve işleve sahip olduğu özellikle unutulmamalı. Reformizm ve 'sol'culuk esas olarak da bu gerçeği gözden kaçırıyor.

Politik mücadeleyi sınıf temeline ve toplumsal dönüşümün geliştirici eksenine oturtamayan sol, seçimler konusunda da bu zaafını sergiliyor. Boykotçuluk ve burjuva kuyrukçuluğu bunun en açık göstergesini oluşturuyor.

Burjuva partilerinin kuyrukçularının tutumu açık bir şeyi sergiliyor ve bunu savunur'ken söylediklerı de sosyalizm anlayışlarının ne olduğunu ortaya çıkarıyor. Ama burjuva partilerini açıktan desteklemiyor görünenlerin tutumu da birbiriyle pek çakışmıyor. Bu nedenle de bu tutumda görünenlerin devrimci çizgiyle örtüşdüğünü söylemek olanaklı değil. Birtakım reformcu akımların bu seçimlerde burjuva partilerini desteklemek yerine bağımsız demokrat ve sosyalist adayları desteklıyor konumda olmaları oldukça anlamlı ama burjuvaziden bağımsızlaştıkları konusunda bunun asla yeterli bir çerçeve olmadığını da görmek gerekiyor. Oldukça yanlış bir algılama sözkonusu: Seçime bağımsız adaylarla katılıyor olmak kendi kendine burjuvaziden bağımsızlaşmanın asla bir kriteri değildir ve olamaz da... Değil bağımsız adaylarla seçimlere katılmak birçoklarınca iddia edildiği gibi yasal partileriyle de katılınsa bile bunların hıçbiri işçi sınıfının bağımsız politikasının gerçekleştirilmesinin güvenceleri olamazlar. Reformculuk asıl kendisini bu alanda temellendiriyor. Parlamentenzmin hayallerini en çok da bu alanda yayıyor. Ama seçimlere bağımsız adaylarla katılmak yaşadığımız süreçte farklı bir özellik arzediyor. Bu kadar güçsüz parlamenter hayaller yaymaya kalkışmak onun bir hayal olduğunun daha kolay kabullenilmesine neden olur. Kuşkusuz bu katılış biçiminden beklenebilecek olan parlamenter ve yerel yönetimlerin yolunun açılması değil, esas olarak siyasal gerçeklerin ve teşhirlerin açıklanması kampanyasının geliştirilmesi olmalıdır. Bundan dolayı sosyalist adayları destekleyenlerin tutumu doğru bir sosyalist taktiğe en uygun düşeni oluşturuyor. Ama, doğru bir sosyalist taktikte buluşmuş olmak doğru bir sosyalizm anlayışında buluşmuş olma anlamına gelmiyor.

Şimdi ne yapılmalı?

Yerel yönetimlere bakış açısı ve bağımsız adaylarla seçimlere katılma ilkesi başlangıç noktası olarak ele alınabilir. Ve bu konuda ortak adımlar atılmasının çalışmaları yapılmalıdır.

Enternasyonalizmin belini kıran "teori":

"Tek ülkede sosyalizm"

Tek ülkede sosyalizm "teorisi" 1924'ten sonra uluslararası komünist hareket içinde, Stalin ve dolayısıyla Sovyet KP'si tarafından yaygınlaştırılan bir teori olarak yer etmiştir. Bu "teori" SBKP'nin yozlaşmasının sonucu olduğu kadar, bu yozlaşmayı geleceğe taşıyan bir etken de olmuştur. Bu teorinin ortaya çıkışına olanak hazırlayan maddi koşullar neydi? Stalinizm'le içiçe ve ayrılmaz bir bağ taşıyan bu teoriyi kavramak için 1924 öncesine kısaca bakmak gerekir.

Teoride: Marx ve Engels'in toplumsal üretim ve yaşamın "birleşmiş üreticiler" ce düzenlendiği bir rejim olarak resmettikleri sosyalist ekonomi meta üretiminin ortadan kalkmasıyla tanımlanır. Meta üretiminin sönümlenmesi, sınıfsız toplumun "ikinci evre"sine özgü olmayıp, "sosyalist" toplum denilen "birinci evre"nin de temel belirtilerinden biridir. Bolşevik partisi içinde, özellikle devrimden önce, iktidarın zaptından sonra sosyalizme nasıl geçileceği konusunda ayrıntılı teorik çalışmalar ve politik tartışmalar yaşanmış değildi. Devrim yerindeyse Marx ve Engels'in teorik metinlerinde belirttikleri geleceğin toplumuna ilişkin öngörüler çerçevesinden öteye gidilmemişti. Lenin'in yaşamının büyük bir bölümü kilit soruna, yani iktidar zaptına ve dolayısıyla örgüt sorununa ayrılmıştı. Lenin'in Marx ve Engels'e oranla avantajı, ilk muzaffer sosyalist devrimden sonra "sosyalist inşa"nın pratik sorunlarıyla da yüzyüze gelmesiydi. "Az Olsun Öz Olsun" gibi son dönem makaleleri ve söylevleri bu bağlamda değerlendirilebilir.

Pratikte: Devrimden sonra Bolşevik önderlik her alanda devasa sorunlarla yüzyüzeydi. Savaş devam etmekteydi. Savaşın sona ermesi de soluk almak için yeterli olmadı. Emperyalistlerin desteğindeki beyaz ordulara karşı da mücadele etmek gerekti. Açlık ve kıtlık ciddi bir tehditti. İşçi sınıfı iktidarını koruyabilmek için olağanüstü tedbirler almak zorunda kaldı. Savaş komünizmi uygulandı. Kısaca Bolşevikler, uzun bir dönem "sosyalist inşa'dan çok "işçi iktidarının yitirilmemesi" için uğraştılar. Bu durum 1920-21'de iç savaştan muzaffer çıkılmasına dek sürdü. Ancak bunun getirdiği yıkım ve kıtlık, iktisadi bir geri çekilme kararının alınmasına da neden oldu. NEP (Yeni Ekonomik Politika) dönemi başladı. Tarım ürünleri fazlası için ticari serbestlik getirildi. Zanaatkarlık, ticaret ve küçük özel sanayi yeniden kuruldu.

Politikada: Üretim araçlarının kolektif mülkiyetine dayalı bir ekonomi, sosyalizmin maddi temellerini yaratma görevini tamamlamaktan uzak olan geri bir ülkede sayısız güçlüklerle karşı karşıya kalacaktı. Bolşevikler bu güçlüğün tamamen bilincindeydiler. Ama yalnız başlarına kalmayacakları konusunda da inanç birliği içindeydiler. Onlara göre, proleter devrimi, sanayice gelişmiş birçok ülkede ve özellikle Almanya'da patlak verecekti. Rus devriminin Alman ve diğer Avrupa ülke devrimleriyle kaynaşması, sınıfsız bir toplumun yaratılması için gerekli olan maddi altlımın temelini oluşturacaktı. Nitekim bu beklentilerin temelsiz olmadığı Almanya'da ve diğer Avrupa ülkelerindeki gelişmelerle pratikte kanıtlandı. Almanya ve Avusturya'da işçi ve asker konseyleri oluştu. 1919'da Macaristan'da ve Bavyera'da konsey cumhuriyetleri ilan edildi. Kuzey İtalya'da 1920'de işçiler fabrikaları işgal ettiler. Devrimci yükseliş dalgası Finlandiya, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Bulgaristan ve Hollanda gibi birçok ülkeyi sardı. Ancak bu dalga başarısızlıkla sonuçlandı. Bu başarısızlığın birçok nedeni vardı. Bu yazı çerçevesinde, şimdilik yalnızca en önemli nedenlerden birini söylemekle yetinelim: Uluslararası sosyal-demokrasinin, karşı devrimin safına geçişi...

Bürokrasinin yükselişi ve tek ülkede sosyalizm

İşçi sınıfının kültürel, Rusya'nın ekonomik azgelişmişliği, uluslararası devrimin yenilgileri, SSCB'nin yalıtılması, Sovyet işçi sınıfının aktif siyasi hayattan uzaklaşması SSCB'de bürokrasinin iktidarı gaspedişinin başlıca koşullarıydı. Bu süreç, önceden hazırlanmış bir komplonun sonucu değil, sayısız etkenin karşılıklı etkileşiminin sonucuydu. Bürokrasinin Rusya'nın 1920'lerdeki gerçekliğine derinden kök salmış olması, elbette onun yükselişine başarıyla karşı koymanın olanaklarının yokluğu demek değildi. Troçki önderliğindeki sol muhalefet bürokratizme karşı bir mücadele programı ortaya koyuyordu.

Avrupa proletaryasının yenilgileri ve SSCB'nin ilk mütevazi ekonomik başarıları 1924 sonbaharında Stalin'e "tek ülkede sosyalizm teorisi"ni inşa etme fikrini ilham etti. Oysa aynı Stalin daha Nisan ayında, yani Lenin'in ölümünden üç ay sonra, **Leninizmin Temelleri** adlı kitabında şöyle yazıyordu: "Burjuvazinin devrilmesi için bir ülkenin çabaları yeterlidir -buna kendi devrimimizin tarihi tanıklık eder, sosyalizmin nihai zaferi için, sosyalist üretimin örgütlenmesi için, bir ülkenin çabası, özellikle bizimki gibi bir köylü ülkesininki, yeterli değildir- bunun için birçok ileri ülke proletaryasının çabalarına gereksinmemiz vardır."

Lenin hiçbir zaman "tek ülkede sosyalizmin nihai zaferi"ni savunmamıştır. Stalin-Buharin'in bu çarpıtmaları, Lenin'in yaşamı boyunca sürdürdüğü kararlı enternasyonalist tavrın dumura uğratılmasıdır.

Ancak kitabın bu satırları içeren Nisan baskısı, "tek ülkede sosyalizm teorisi"nin icad edilmesiyle birlikte dolaşımdan kalkacak ve aynı Stalin 1926'da şunları söyleyecekti: "Parti, tek ülkede sosyalizmin zaferi fikrinin o ülkede sosyalizmi inşa etmenin mümkün olduğu ve bu görevin tek bir ülkenin güçleriyle yerine getirilebileceği demek olduğunu kendisine daima kalkış noktası olarak almıştır." Stalin'in Nisan 1924'te söylediklerinde şaşılacak hiçbir şey yoktu. Çünkü Lenin başta olmak üzere tüm Bolşevik kadrolar siyasi eğitimlerini böyle bir teorik anlayışa oturtuyorlardı. Nitekim Halk Komiserleri Sovyeti tarafından kısa ömürlü Kurucu Meclis'e sunulan Lenin'in "Emekçi ve Sömürülen Halkların Hakları Bildirgesi"nde yeni rejimin "temel görevi" şöyle tanımlanmaktaydı: "Tüm ülkelerde toplumun sosyalist örgütlenmesinin ve sosyalist zaferin yerleştirilmesi." Bu, devrimin uluslararası karakterinin yeni rejimin temel belgesinde kayda geçirilmesiydi. Stalin'in 1926'da söyledikleri ise bütün bir Bolşevik gelenekle çelişki içindeydi ve onun tek ülkede sosyalizm "teorisi", gerçekte şu kısır anlayıştan ibaretti: Ülkenin doğal zenginlikleri sayesinde SSCB'nin coğrafi sınırları içinde sosyalist bir toplumun kurulabileceği... Sol Muhalefet ise ülkenin doğal kaynaklarını da dikkate alarak daha 1923'te hızlı sanayileşmeyi öneriyordu. Tek ülkede sosyalizmin olanaksızlığını söyleyen Sol Muhalefet'in bu tavrı çelişik gibi görünebilir. Oysa burada diyalektik bir yaklaşım vardır: "Ekonomik inşa"nın önemi, yani Sovyet işçi sınıfının güçlenmesini sağlamak ve bunun için bütün güçleri en optimum biçimde seferber etmek, ama bunun nihai zafer için yeterli olmayacağını da bilmek ve işçilere bunu açıkça ilan etmek...

Tek ülkede sosyalizm "teorisi"ne Lenin'den dayanak olarak hep "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine" adlı 1915'teki bir makalesinde eşitsiz gelişme dolayısıyla, "sosyalizmin zaferinin başlangıçta az sayıda kapitalist ülkede ya da hatta, yalnız başına alınmış tek bir kapitalist ülkede mümkün" oluşunu söylemiş olduğu gösterilir. Oysa Lenin'in burada 'sosyalizmin zaferi' demekle devrimin gerçekleşmesi ve inşanın başlamasını kastettiği, yoksa tek bir ülkede sosyalizmin nihai zaferini kastetmediği açıktır. Çünkü hemen ardından Lenin'in söyledikleri şudur: "Kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve kendi sosyalist üretimlerini örgütledikten sonra, o ülkenin muzaffer proletaryası, dünyanın geri kalan bölümüne -kapitalist dünyaya- karşı ayaklanacak, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına çekecek, o ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalar kışkırtacak ve gerektiği takdirde sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı askeri güce bile başvuracaktır."

İktidarın geri bir ülkede zaptı

Marx'ın sosyalizm anlayışı, kapitalizmin, sınıfsız bir toplum inşa etmeye olanak verecek maddi, toplumsal ve öznel koşulları yaratmak zorunda olduğu hipotezine yakından bağlantılıydı. Geleneksel Avrupa çizgisi dışındaki ülkelerde, kapitalizm altında sanayileşmenin ağır faturasını ödemek zorunda kalmaksızın, kapitalist aşamanın "üzerinden atlanabileceği" fikrini de saklı tutmuştu (Rusya'yla ilgili mektupları...).

Lenin ve Troçki, geri bir ülkede de iktidarın zaptedilebileceği anlayışını taşıyorlardı. İktidarın yapısına ilişkin olarak başlangıçta aralarında farklılık olmakla birlikte geri bir ülkede devrimin ileri ülkelerden daha önce gerçekleşebileceğinde anlaşıktılar. Bu analizi Troçki, 1905 devrimi ertesinde yazdığı "Sonuçlar ve Olasılıklar" adlı kitabında çok açık bir biçimde ortaya koymuştur (Bkz. **Sürekli Devrim**, Köz. Yay.) Troçki ikili bir keşif ve öngörüde bulunmaktaydı: İşçi sınıfı en ileri ülkelerden önce, görece geri ülkelerde iktidarı zaptedebilirdi ve bu muhtemeldi. Ama tek başına bu görece geri ülkelerde sosyalizmi başarılı bir biçimde inşa etmek olanaklı değildi. Bu iki önerme çelişik gibi görünebilir, oysa birbirini açıkça tamamlayıcı niteliktedir. Troçki'nin bütün savı şuydu: Rus proletaryasının, sözgelimi İngiliz ve Amerikan proletaryasına göre iktidarı zaptetmesini kolaylaştıran nedenlerin bizatihi kendisidir ki, aynı proletarya için, sınıfsız bir toplum yönünde belirleyici adımlar atmayı öteki proletaryalara göre çok daha fazla zorlaştırmaktadır.

Bunun oldukça somut nedenleri vardır. Çünkü muzaffer proletarya, dünya kapitalizminin baskısından kendisini kurtaramayacaktır. Bu baskıların birincisi politik-askeri alandadır ve yüklü askeri savunma harcamalarına yol açar. İkincisi doğrudan doğruya ekonomik alandadır ve daha ucuz malların ve ileri teknolojinin baskısıdır ki dış ticaret üzerinde devlet tekeli bile bunun dolaylı etkilerini ortadan kaldırmaya yetmez. Üçüncüsü de toplumsal ve psikolojik bir baskıdır ki sınai gelişmeleri ve ortalama emek üretkenlikleri temelinde daha yüksek bir yaşam standardına sahip olan kapitalist ülkelerin varlığında, "sosyalist insan"ın oluşumuyla uyumsuz tüketim alışkanlıklarının toplumsallaştırılmış ekonomilerde güçlü bir cazibe bulmasına yol açar.

Tek ülkede sosyalizm "teorisi", gerçekte şu kısır anlayıştan ibarettir: Ülkenin doğal zenginlikleri sayesinde SSCB'nin coğrafi sınırları içinde sosyalist bir toplumun kurulabileceği...

Troçki'nin, görece geri ülkelerin yalnızca kendi çabalarıyla "sosyalizmi inşa" edemeyecekleri öngörüsü, eşitsiz ve bileşik gelişme yasasının dünya ölçeğinde uygulanmasına dayanıyordu ve sosyalist devrim ulusal ölçekte başlar, uluslararası alanda yayılır ve ancak dünya ölçeğinde tamamlanır biçiminde ifade buluyordu.

Ama devrimin görece geri ülkelerde yalıtlanmış oluşu bir kader olarak görülmemelidir. Bu durum, devrimin ilk zaferlerinin uluslararası işçi hareketi üzerinde yarattığı çelişik etkilerle yakından bağlantılıdır. Çünkü "tek ülkede sosyalizm"in, Komintern'in bürokratik yozlaşmaya uğrayıp Sovyet bürokrasisinin özgül çıkarlarına bağımlı oluşunun olumsuz sonuçları, uluslararası işçi sınıfının ağır yenilgiler almasında ve dolayısıyla SSCB'nin de korunmasız kalmasında kilit bir rol oynamıştır. Çünkü "tek ülkede sosyalizm", nihai hedefin bir tek ülkenin ulusal sınırları içinde gerçekleşebileceği yanılsamasını yaratarak proleter enternasyonalizminin belkemiğini kıran gerici bir teoridir. "Sosyalizm geri Rusya'nın ulusal sınırları içinde gerçekleştirilebilirse, o halde ileri Almanya'da gerçekleştirilebileceğine inanmak için çok daha fazla neden vardır. Yarın Alman KP liderleri bu teoriyi üstlenip öne sürerler... Öbür gün Fransız Partisi'ne sıra gelir. Bu, Komintern'in sosyal-yurtseverlik çizgisinde dağılışının başlangıcı olur." (Troçki)

"Tek ülkede sosyalizm olanaksızsa, devrimi başarıya ulaştıran proletarya sosyalizmin inşasına hangi şevkle katılacaktır" diye sorulması ile devrim öncesinde, reformistlerin, "siz işçilerin kapitalizm altında durumlarını düzeltemeyeceğini söyleyerek onların mücadele şevkini kırıyorsunuz" suçlaması arasında bağlantı kuran Troçki'nin şu sözleri bir hayli öğreticidir: "Dünya kapitalizmi cehenneminde bir vaha gibi, sosyalist bir cennet inşa etmenin olanaksız olduğunu, Sovyet Cumhuriyeti'nin ve dolayısıyla kendi kaderinin tümüyle uluslararası devrime bağlı olduğunu kavrayan işçi, SSCB'ye karşı görevlerini, kendisine, sahip olduğumuzun zaten % 90 sosyalizm olduğu söylenen işçiden çok daha hararetli bir biçimde yerine getirir." (1)

Sonuç

Tek ülkede sosyalizmin nihai zaferi "teorisi" 1924'ten itibaren Stalin tarafından ortaya atılmış ve 1926'dan itibaren, Troçki'nin önderliğindeki Sol Muhalefet'e karşı yürütülen sistemli sindirme kampanyasıyla birlikte, Stalin-Buharin tarafından geliştirilmiştir. Bununla da kalınmayıp daha önceki program taslakları bir kenara atılarak Buharin'in kaleme aldığı programın kabulüyle bu anlayış Komintern'in 6. Kongresi'nde (1928) resmileştirilmiştir. Bu "teori"yi oluşturup savunanların (Stalin, Buharin) geçmişlerinde bunun tam tersini savundukları açıktır.(2) Yeni teorik taklalarını atarken de geçmişlerinden koptuklarını ilan edeceklerine, Lenin'deki diyalektik yaklaşımı bir kenara itip, bir iki cümlesini de çarpıtarak yorumlayıp kendilerini Lenin'e dayandırmaya çalışmışlardır. Ama bu çaba boşunadır. Lenin hiçbir zaman "tek ülkede sosyalizmin nihai zaferi"ni savunmamıştır. Stalin-Buharin'in bu çarpıtmaları, Lenin'in yaşamı boyunca sürdürdüğü kararlı enternasyonalist tavrın dumura uğratılması anlamına gelir. Stalin'in "bizim sosyalist gelişmemize uluslararası etkeni şırınga etmeye gerek yoktur" sözlerine karşılık olarak Troçki'nin, bu "düpedüz Ekim devriminin kaderine Komintern'i 'şırınga etmeye' ihtiyaç yoktur demekle birdir" sözleri bunu ifade etmektedir.

Tek ülkede sosyalizmin inşasının tamamlanabileceğini ileri süren (1926'da % 90 ve 1935-36'da nihai zafer-Stalin) anti Marksist Stalinist teori, SSCB'de hiç de kader olmayan Sovyet bürokrasisinin küçük burjuva tutuculuğunun pragmatik ifadesidir. Bu teori olayların gelişimiyle iyice iflas etmiştir (1936'da nihai zafer, 1960'larda komünizme geçiş, 1980'lerde Gorbaçov reformları!). Sovyet bürokrasisinin Stalin'den bu yana sadık ya da özürcü savunucuları, yıllardır "sosyal emperyalist" belledikleri SSCB'de Gorbaçov ile sosyalizmi keşfedenler, Gorbaçov benzeri reformlar uygulayan Çin bürokrasisinin takipçileri, "sosyal emperyalizm"in sadık savunucuları, Stalin'i aklayıp kabahati ondan sonra gelen revizyonistlerde bulanlar, tümü hâlâ bu müflis teorinin ve tabii Stalinizmin takipçisidirler. Merkezci eğilimler ise bunları reddetmeye kalkışmakla birlikte "Troçkizm" ürkekliğiyle (!) bunu teorik sonuçlarına vardırmaktan kaçınmaktadırlar. Her biri için Türkiye'den birçok örnek verilebilecek olan bu anlayışların ortak yanı teoriyi pragmatizmle örmektir. Pragmatizmle hiçbir ortak yanı olmayan devrimci Marksizm, bugün kaçınılmaz olarak sosyalistlerin gündemini daha çok zorlamaktadır.

R. Işık

(1) Stalin SBKP'nin 15. Konferansında (Kasım 1926), "Muhalefet Bloğu ve Parti İçi Durum" raporu üzerine kapanış konuşmasında Engels'in **Komünist Manifesto**'nun ilk taslağına atıfta bulundu. Engels orada, uygulanması halinde yeni düzeni başlatacak olan, zamanın komünist parti programının maddelerini sayıyor ve bunların ancak bir proleter devrimi ve birkaç ülkede zafere ulaşılması koşullarında tümüyle gerçekleşebileceğini söylüyordu. Bu maddeleri sayan Stalin, Rusya'nın bunları tek başına gerçekleştirdiğini iddia ederek "tek ülkede sosyalizm" teorisini payandalamaya çalışıyordu: "Bu, yoldaşlar, Engels'in **Komünizmin Temel İlkeleri**'nde koyduğu proleter devrimin programıdır. Görüyorsunuz ki bu programın onda dokuzu bizim devrimimiz tarafından gerçekleştirilmiş bulunuyor... Engels bu programla donanmış proleter devriminin yalnızca tek bir ülkede başarıya **ulaşamayacağını** söylemişti. Ama olgular, emperyalizmin yeni koşullarında, böyle bir devrimin en asli parçalarıyla yalnızca tek bir ülkede **gerçekleşmiş olduğunu** göstermektedir, çünkü biz kendi ülkemizde bu programın onda dokuzunu gerçekleştirdik."

(2) Buharin'den de bir örnek vermek için, 1921'de kendi yönetiminde bir komisyonca hazırlanan ve parti merkez komitesince onaylanan Genç Komünistler Birliği programından (1921) bir alıntıyla yetinelim: "SSCB'de devlet iktidarı işçi sınıfının elinde bulunuyor... Rusya, muazzam doğal kaynaklara sahip olmakla birlikte, yine de, sınai açıdan geri bir ülkedir ve küçük burjuva nüfus ağırlıktadır. Rusya sosyalizme ancak, gelişme evresine girmiş bulunduğumuz dünya proleter devrimi yoluyla ulaşabilir."

DÜZELTME

Geçen sayımızda 6. sayfada yayınlanan **"Sosyalist hareket ve devrimci sosyalizm"** başlıklı yazının paragraf sırasında yanlışlık olmuştur. 4, 5 ve 6. paragraflar aynı sırayla **"Günü Kavramak"** başlıklı bölümün sonuna girecektir. Düzeltir özür dileriz.

Bürokratik yolsuzluk yıkım getirdi

"Sosyalizm"in depremi...

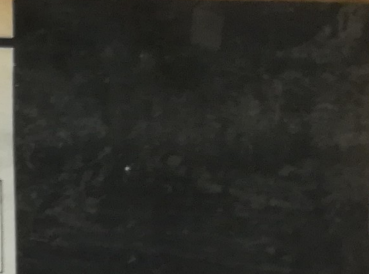

Beton bloklarında gereğinden fazla kum ve çok az çimento bulunmasının suçlusu kimdir? Bu demektir ki çimento çalınmıştır. Kimdir çalan?"
(Gorbaçov-Ermenistan'da TV muhabiriyle konuşmasından)

Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti'nde Aralık ayı başlarında meydana gelen deprem onbinlerce insanın ölümüne ve onbinlercesinin de evsiz kalmasına neden oldu. Yıkımın boyutu ciddiydi.

Gorbaçov'dan Başbakan Rijkov'a dek Sovyet yöneticileri önemli gerçekleri dile getirdiler. Deprem kuşağında olan yörede, binalar gerekli mühendislik çalışmasının ürünü değildi; ayrıca inşaat sırasındaki yolsuzluklardan, yani malzemenin kalitesizliği ve çalınmasından ötürü de çürüktüler. Hatta Kruşçev döneminde yapılan binalar ayakta kaldı. Brejnev dönemindekiler yıkıldı (ki belli ölçüde gerçektir) diyerek Sovyet yöneticileri bu olayda Brejnev dönemine olan eleştirilerine bir yenisini de kattılar. Gerçekte Gorbaçov döneminde inşa edilenler de çökmüştür ve sorun bir dönemi karalamakla altından kalkılır gibi değildir.

Ayrıca, deprem sonrasındaki kurtarma çalışmaları da çok kötüydü. Bu durum Sovyet yöneticilerini "sivil savunma sistemimiz iflas etmiştir" demek noktasına kadar vardırdı. Çünkü soğuktan donma ve salgın tehlikesinin yanısıra, yiyecek sıkıntısı da başgösterdi ve yer yer yağmalama olayları yaşandı. Sovyet yöneticilerinin olayı gizlemek yerine açık beyanda bulunmalarını kimi yazarlar "glasnostun bu depremde başarılı bir sınav verdiğini belirtmek gerekiyor" şeklinde değerlendirdiler. Aslında soruna böyle bakmak bir yanılgıdır. Bu çapta bir olay dünyanın gözlerinden gizlenemezdi. Özel bazı nedenlerden ötürü de bu böyleydi. Çünkü dünyanın dört bir yanına dağılmış ve Ermenistan Cumhuriyeti'nde de akrabaları olan Ermeni cemaatinden bu saklanamazdı. Dahası, SSCB'ye düşmanca bakmayı sürdürmekten vazgeçmeyen emperyalist ülkelerde, Ermeni cemaatinin de sesini yükseltmesiyle, bu olayı gizlemek, Batı ile ilişkilerini yumuşatmak isteyen SSCB yönetimi için daha zararlı olurdu. Üstelik Çernobil olayı, bu açıdan da bir deney sağlamıştı.

SSCB'nin bu olayda yardım kapılarını açmaması, Batı dünyasındaki (özellikle ABD'de) güçlü Ermeni cemaatinin olduğu kadar, zaten Moskova ile problemleri olan Ermenistan Cumhuriyeti halkının da şimşeklerini üzerine çekecekti. Çünkü rejim büyük bir çaresizlik içinde kalmıştı. Diyaliz makinesi gibi gelişkin araçlar bir yana, enjektör,ilaç, pamuk gibi acil malzeme de, yeterli uzman doktor da yoktu. Yaralıların daha yakın şehirlere, komşu cumhuriyetlere taşınmayıp Moskova'ya götürülmesi de diğer cumhuriyetlerin sağlık donanımını göstermesi açısından ilginçtir...

Deprem elbetteki doğal bir felakettir ve yıkım potansiyeli taşır. Ama felaketin boyutu, daha önce o topraklarda nelerin yapıldığı (ve yapılmadığıyla) yakından ilintilidir. Sovyet Ermenistanı'nda birçok özel yapının (evin) devlet inşaatlarından (örneğin çok katlı toplu konut inşaatları, okul inşaatları vb.) ya da inşaat malzemesi üreten fabrikalardan yasal olmayan yollarla edinilen malzemelerle inşa edildiği, bizzat yönetimdeki bürokratlarca da bilinen bir gerçektir, ki onlar da bu yola başvurmaktadır. Binlerce yapının, bu arada hele Leninakan Politeknik Enstitüsü'nün öğrencileriyle birlikte yerlebir olmasını, depremin şiddeti gibi bir gerekçeyle geçiştirmek olanaksızdır.

Dikkat edilmesi gereken ve çok daha önemli bir konu da, bu olayın sosyalizmin itibarını sarsıcı ve burjuva ideolojisini pekiştirici bir boyut taşımasıdır. Çünkü bu olayda yolsuzlukların önemli bir pay taşıması, kapitalist ülkelerde yaşayan işçileri şu tahripkâr düşünceyle yüzyüze bırakmaktadır: "İnsan her yerde insandır, çalma çırpma, sosyalist ülkelerde de oluyor, vb..."

Ermenistan'daki depremden ötürü yolsuzlukların üstüne gidilmesi gereklidir. Ama kim kimin üstüne gidecektir? Çünkü yolsuzluk genelleşmiş boyuttadır ve Ermenistan Cumhuriyeti ile de sınırlı değildir. Asıl sorun, Sovyet insanının yolsuzluklara neden itibar ettiğidir. Brejnev'in damadının rüşvet ve yolsuzluktan yeni yeni 12 yıla mahkum edilmesi, bürokrasinin bu konudaki "mücadele" anlayışını ortaya koyan tipik bir örnektir ve bir politik iç manevra amacı da taşımaktadır. Evet,

Bürokratik yönetim, SSCB'de akıl almaz kaynak israfının ve yolsuzlukların bizatihi nedenidir. Binalar da gerçekte, parti bürokrasisinin üstüne çökmüştür.

Sovyet insanı neden yolsuzluğa itibar etmektedir? Bu, insan kişiliğinin zayıflığı vs. gibi basmakalıp burjuvaca yaklaşımlarla açıklanamaz. Bu, toplumsal bir olgudur. Ne yazık ki (ve ne acı ki!) Sovyet insanı, sosyalist bir toplumda insanların sahip olması gereken kültürel ve moral değerlere sahip değildir. Bunun nedeni, ta temellerde yatıyor ve tarihsel kökler taşıyor. Bunun nedeni, bu ülkelerin iddia edilenin aksine, gerçekte sosyalist olmamalarında, bürokratik olarak yozlaşmış olmalarında yatıyor. Bürokratik yönetim, SSCB'de akıl almaz kaynak israfının ve yolsuzlukların bizatihi nedenidir. Yolsuzlukların suçlusu üç beş hırsız ve çıkarcı değil, bürokrasinin bizzat kendisidir. Binalar da gerçekte, içinde her cumhuriyetten insanın yer aldığı parti bürokrasisinin üstüne çökmüştür, yalnızca yıkıntılar altında ölenlerin üstüne değil... **R. Işık**

Rosa Luxemburg (1871-1919), Birinci Dünya Savaşı öncesinde Marksist hareketin önde gelen liderlerinden ve revizyonizmin, oportünizmin başlıca muhaliflerindendi. Savaşın patlak vermesiyle, savaş aleyhtarı faaliyetinden ötürü Almanya'da hapsedildi. 1918 Kasım ayaklanmasıyla özgürlüğüne kavuştu. Karl Liebknecht ile birlikte Alman Komünist Partisi'ni örgütledi. 1919 Ocağında Sosyal Demokrat hükümetin askerleri tarafından öldürüldü.

Troçki, aşağıda özet halinde aktardığımız bu makaleyi, yeni bir enternasyonal için çalışmalar yürütürken, özellikle Alman Sosyalist İşçi Partisi (SAP) içinde ve Fransa'da sol merkezciler arasında devrimci marksizme karşı yeni bir siper olarak sözde bir Luxemburgizm inşası çabalarına karşı uyarı niteliğinde yazmıştır (24 Haziran 1935).

Troçki, Stalinistler ve merkezciler karşısında Rosa'yı savunurken, önderlik krizini çözmek ve işçi sınıfı için yeni bir odağı yaratmak çabasını üç "L" harfine dayandırır: Lenin, Luxemburg ve Liebknecht...

Öldürülüşünün 70. yılında Rosa'yı anıyoruz

Rosa Luxemburg...

Leon Troçki

Rosa Luxemburg Alman Sosyal Demokrasisi'nin muhafazakâr politikasına karşı kitle eylemlerinin kendiliğindenliğini, özellikle 1905 devriminden sonra ısrarla öne sürdü. Bu tümüyle devrimci ve ilerici bir tutumdu. Lenin'den çok daha önce, Rosa Luxemburg, kemikleşmiş parti ve sendika aygıtının geriletici karakterini kavramış ve ona karşı mücadeleye başlamıştı. Sınıf çatışmalarının kaçınılmaz olarak keskinleşeceğini hesap edişinde, aygıt yetkililerinin iradesine ve çizgisine karşıt olarak kitlelerin bağımsız bir biçimde ortaya çıkacaklarından emin oluşu yatıyordu. Rosa haklı çıktı. Çünkü 1918 devrimi "kendiliğinden"di, yani parti yetkililerinin bütün tedbirlerinin hilafına, kitleler tarafından gerçekleştirildi. Öte yandan Almanya'nın daha sonraki bütün bir tarihi, yalnızca kendiliğindenliğin başarı için hiç de yeterli olmadığını iyice ortaya koydu. Hitler rejimi, her derde deva kendiliğindenliğe karşı güçlü bir kanıttır.

Rosa da kendini asla sırf kendiliğindenlik teorisiyle sınırlamadı. Kendini proletaryanın devrimci kanadını önceden eğitmeye ve onu mümkün olduğu kadar örgütsel olarak birleştirmeye çalıştı. Polonya'da çok sağlam bağımsız bir örgüt inşa etti. Söylenebilecek en fazla şey, Rosa'nın işçi hareketini tarihsel-felsefi değerlendirişinde, geleceğin olası kitle eylemlerine kıyasla, öncünün seçilip hazırlanması meselesinin yetersiz kaldığıdır...

Rosa'nın kendiliğindenlik teorisi reformizmin kemikleşmiş aygıtına karşı topyekün bir silahtı. Bu teorinin çoğun Lenin'in devrimci bir aygıt inşa etme çabasına karşı yöneltilmiş olması gerçeği, bu teorinin -tabii ki yalnızca rüşeym halinde- gerici özelliklerini ortaya koyar. Rosa'nın kendisinde bu tutum ancak arızidir. O, kendiliğindenlik teorisinin ögelerini iyiden iyiye metafiziğe vardırmayacak kadar, devrimci anlamda gerçekçidir. Pratikte, daha önce de söylendiği gibi, bu teoriyi her adımda bizzat kendisi çiğnemiştir. 1918 Kasım devriminden sonra, proleter öncüyü birleştirme gibi zorlu çabaya başladı. Sovyet devrimi üzerine hapiste yazdığı ama kendisi tarafından yayımlanmayan, teorik bakımdan zayıf elyazmasına karşın Rosa'nın daha sonraki çalışmaları, hiç kuşkusuz göstermektedir ki, o, Lenin'in bilinçli önderlik ve kendiliğindenlikle ilgili açık teorik anlayışına günden güne yaklaşmaktaydı. (Rosa'nın Bolşevik politikasına karşı olan ve bilahare o denli yüzkızartıcı biçimde suistimal edilen elyazmasını yayınlamayışı kuşkusuz bu nedenle olsa gerektir).

Kendiliğinden kitle eylemleri ile amaçlı örgütsel çalışma karşıtlığını şimdiki çağa uygulayalım. Dünya Savaşı'ndan bu yana bütün uygar ve yarı-uygar ülkelerin emekçi kitleleri ne muazzam bir güç sarfiyatı- ve özveride bulunmuşlardır! İnsanlığın bundan önceki tarihinde bununla kıyaslanacak birşey yoktur. Bu bakımdan Rosa bürokratik muhafazakârlığın... karşısında tümüyle haklıydı. Ama tam da kitlelerin bu ölçüsüz enerjisinin israf edilmesidir ki proletaryanın büyük geri çekilmesinin ve faşist ilerleyişin temelini oluşturmaktadır. Şunu söylemek hiç abartı değildir: dünya durumunu belirleyen şey *proleter önderlik krizidir*. Proleter önderlik krizinin aşılması oldukça uzun bir sürecin sorunudur. Saf "tarihsel" bir sürecin değil, yani bilinçli faaliyetin nesnel öncüllerinin değil, dünya proletaryasının en iyi, en bilinçli unsurlarını lekesiz bir bayrak altında birleştirmek amacıyla kesintisiz bir ideolojik, politik ve örgütsel önlemler zincirinin sorunudur... Son zamanlarda kendiliğindenlik bulandırması yapanların Rosa'ya atıfta bulunmaya hakları yoktur, tıpkı sefil Komintern bürokratlarının Lenin'e atıfta bulunmaya hakları olmadığı gibi...

Brezilya yerel seçimlerinde solun başarısı

İşçiler için zafer patronlar için korku

Brezilya'da 15 Kasım'da yapılan yerel seçimler İşçi Partisi (PT)'nin büyük zaferiyle sonuçlandı. Latin Amerika'nın en büyük kentli ve yurtiçi üretimde % 40'lık payıyla Brezilya'nın en büyük sanayi merkezi olan Sao Paulo belediye başkanlığını, PT adayı bir kadın, Luiza Erundina kazandı. Doğum yeri olan Sao Paulo eyaletinde önemli sanayi kentleri olan Campinas ve Santos'da da belediye başkanlıklarını alan PT, başka büyük güney kenti; Porto Alegre olmak üzere diğer eyaletlerde de birçok kentte seçimi kazandı. PT'nin zaferini ise başında Latin Amerika'nın "sol" geleneğinin temsilcilerinden popülist lider Leonel Brizola'nın bulunduğu Demokratik İşçi Partisi (PDT)'nin başarıları takip ediyor.

İktidardaki Brezilya Demokratik Hareket Partisi (PMDB) ve diktatörlüğün uzantısı güçleri için büyük bir yenilgi olan seçim sonuçları, gelecek açısından da büyük bir tehdide oluşturuyor. Bu yıl sonunda gerçekleştirilecek olan diktatörlük sonrasının ilk doğrudan başkanlık seçimi için sol büyük bir kazanım elde etmiş durumda. Buna ve gayet ise kitle desteğini her geçen gün daha fazla yitiriyorlar. Devlet Başkanı Sarney'in seçim sonrasında Brezilya'nın bu sosyalist devrim yolunda olduğu "rehbir"ine dikkat çekmesi, iç borsaları alt üst etti ki kadar uluslararası finans çevrelerinin de seçim sonuçlarından duydukları kaygıları dile getiriyorda.

Kitlesel işçi radikalizasyonunun ürünü PT, "patronların olmadığı", "işçilerin ekonomik demokratik hakları ve sosyalizm için mücadele eden" bir partidir.

Borç, enflasyon ve yıkım

Brezilya 120 milyar dolarlık dış borçuyla bağımlı ülkeler arasında ilk sırada yer alıyor. Askeri diktta yönetimi altında yaratılan ve IMF ve benzeri kurumlarca Brezilya'nın "örnek çocuk" olarak gösterilmesine neden olan "ekonomik mucize" artık kimse için inandırıcılık taşımıyor. 1987 yılında % 365 olduğu söylenen enflasyon, 1988'de % 1000'e ulaştı. Kontroldan çıkmış fiyat artışlarına yetişmek mümkün değil.

Gerçi önemli bir sanayi üretimine sahip Brezilya'da ekonomik göstergelere göre dış ticaret 19 milyar dolar fazla veriyor, toplam üretimin % 16'sı oranında yatırım yapılıyor ve işsizlik oranı da yüksek değil, ama bütün bunlar enflasyonun yarattığı erozyon karşısında burjuvaziye hareket alanı sağlamaya yetmiyor. Politik dengelerin aleyhine olması ve bu yönde evrilmesi, burjuvazinin tek çıkış olarak gördüğü bir dizi çok sert önlemin uygulanmasını engelliyor.

Partilerin durumu

1985 yılında temsilciler meclisinde yapranmış iktidar partisi PDS (Demokratik ve Sosyal Partı)'nin de desteğini alarak iktidar sorumluluğunu üstlenen PMDB, dört yılda hızla yıpranıdı. 1979'dan itibaren dikta yönetimine karşı muhalefet rolünü üstlenen ve birçok kesim tarafından desteklenen PMDB, muhalefette kazandığı itibarı iktidarda yitirdi. Aslında hem PDS, hem de PMDB 1965 yılında dikta tarafından oluşturulan iki partili sistem için kurulmuş iktidar partisi ARENA ile muhalefet partisi MDB'nin devamları.

1979'da başlatılan liberalleşme senaryosuna uygun olarak "sorumluluk sahibi" bir işçi muhalefeti rolünü üstlenen parti ise PDT idi. Fırsat bulduğunda iktidar ile uzlaşmaktan geri durmayan PDT, karizmatik önderi sayesinde bugün yine de önemli bir etkiye sahip.

Tüm bu senaryoyu bozan ise kitlesel işçi radikalizasyonu temelinde bizzat işçi önderlerince (1980 genel affından sonra) kurulan PT'dir. PT bugün, seçim sonuçlarıyla da görüldüğü gibi, toplumsal muhalefetin çekim merkezi haline gelmiş ve gelecek için belirleyici bir güç olmuştur.

Diğer birçok ülkede olduğu gibi,Brezilya'da da Komünist Parti (PCB) ve Maoist parti (PC do B) bağımsız bir sınıf politikası izlemek yerine iktidara gelinceye dek PMDB'yi desteklemişlerdir. Bugün de sınırlı olan etkilerini genişletebilmekten uzaktırlar.

Burjuvaziden bağımsızlık

PT, "patronların olmadığı", "işçilerin ekonomik demokratik hakları ve sosyalizm için mücadele eden" *bir partidir. 1978 yılı* Mayıs'ında Sao Paulo eyaletinde başlatılan genel grev bir anlamda PT'nin kuruluşuna giden sürecin başlangıcıdır. PT, 1977'de sendikal alanda ilk kıpırdanmalarla başlayan ve bu genel grev ile önemli bir ivme kazanan işçi radikalizasyonunun ürünüdür. Somut olarak PT önerisini yapan da bu radikalizasyonun önde gelenlerinden Sao Bernardo Metal İşçileri Sendikası dönücü Luis Ignacio Lula da Silva'dır. Öneri işçi çevrelerinde geniş bir yankı bulmuştur. Bu yönde öneriler geliştiren devrimci Marksistler derhal kuruluş sürecinde yer almışlardır. Kimi merkezci akımlar da bazı tereddütlerden sonra süreçe katılmışlardır. PT'nin devletten bağımsız bir işçi sendikaları konfederasyonu çalışmalarının sonunda bugün geniş bir etkiye sahip olan CUT kurulmuştur.

Kuruluşundan itibaren partinin önderliğini yürüten Lula, 1989 Kasım'ında yapılacak başkanlık seçimlerinde de PT'nin adayıdır. PT Lula'nın adaylığının işçi sınıfı ve kitle hareketinin örgütlü kesimlerinin kendilerini politik olarak ifade etmelerinin bir aracı olacağını ve işçi hareketi içinde reformizmden kopuşu hızlandıracağını saptamış bulunuyor. Kampanyanın programı dış borç gibi çok güncel öneme sahip konularda derhal moratoryum ilan edilmesi gibi çözümler önerirken, burjuva düzeninin aşılması hedeflerini de dile getiriyor.

F. Taş

İsveç ve Türkiye sağının "uğraşları" boşa gitti

Palme'nin katili ne Kürt ne solcu

İsveç'te 28 Şubat 86'da bir suikast sonucu öldürülen İsveç Başbakanı Olof Palme'nin ölümünün üzerindeki esrar perdesi hâlâ kalkmış değil.

Olof Palme bir sosyal demokrat olmak, örneğin; Reagan'dan farklı bir düzeye kapitalist sistemi öngörüyordu. Bu sistemde kimi burjuva demokratik haklar hele hele azınlıkların hakları kesinlikle tanınmalı ve korunmalıydı. Palme'nin ölümü siyasal bir olay haline geldi. Katilinin aranması ise Palme'ye yarışçı bir politik komploya dönüştürüldü. İsveç polisi uzun zaman yabancı uyrukluların peşine düştü. İsveç solu; İsveç aşırı sağını hemde polisle ilişkisi olan sağı itham ediyordu. İsveç aşırı sağı ise bir taşla iki kuş vurma hevesine kapılmıştı. Başta Kürtler olmak üzere tüm yabancı uyrukluları suçlarken İsveç solunu da unutmuyordu.

Burda ise; buradaki cinayetlere, eğlenen insan haklarına, ışkencye, işkencede ölenlere, şubeye alınıp birdaha izine rastlanamayan kayıp insanlara karşı en ufak bir sorumluluk hissetmeyen bir düzi gazetesi sözde enternasyonalist dayanışma adına İsveç'teki cinayeti çözme peşine düşürüler. Böylece "Hürriyet" meselelerine "Tercüman" oluyorlardı. Robot resimler çizildi eldeki deliller incelendi yeterli bulundu: Kürtler, Türkiye'de yeraltında gibi olan ülkesinde de, üstelik onlar adına milliyetçilik yapmak yerli milliyetçilerin kaderi olsa gerek.

İnsan hakları konusunda en basit enternasyonalist duyarlılıkmayı iç işlerine karışma olarak telakki edenler, enternasyonalist hassasiyetlerini, İsveç'in içişleri bakanlığının işlevini görmeye aday olarak gösterdiler.

Geçtiğimiz günlerde Palme'nin ailesi kanal zanlısını teşhis etti. Christer Petersson adlı İsveç'li'nin Stockholm yeraltı dünyasında tanınmış bir şantajcı olduğu ve 70'lerden buyana en az 3 yaralama ve öldürme olayına karıştığı öne sürülüyor. İlk araştırmalardan sonra İsveç hükümeti sözcüleri Kürtlerden aleyhlerine bir hava yaratıldığı için özür dilemişlerdi. İsveç yada her türden aşırı sağın gönüllü elçilerinden özür beklememek gerekir ama onları iyi teşhis etmeli.

Nerede olursa olsın azgın milliyetçiliğe, yabancı düşmanlığına karşı hassas olmak gerekir. Ancak öncelikle her toplumun kendi içindeki gericiliğe ve şovenizme karşı mücadele verdiği ölçüde uluslararası alandaki tutumumuz bir anlam kazanacaktır.

K. Semiz

4. Enternasyonal B. Avrupa seksiyonlarının ortak kararı:

Irkçılığa karşı enternasyonalizm

Dördüncü Enternasyonal'in Batı Avrupa seksiyonlarından delegeler, ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı yürütülecekleri mücadelenin gündemindeki sorunları tartışmak ve Avrupa çapında eylem birliğini koordine etmek üzere Kasım ayı ortalarında Brüksel'de bir araya geldiler.

Toplantılarda öncelikle Avrupa'daki ırkçılık aleyhtarı hareketin son beş yıllık yasaları, yeni ırkçı ve yabancı düşmanı saldırıular, bu saldırılara maruz kalan göçmenlerin özgül sorunları ile bu saldırılar bağlamında faşizt ve neo-faşist oluşumlarda yözlenen gelişmeler ele alınıp tartışıldı.

Karşılıklı deneylerin aktarıldığı bilgi ve görüş alışverişleri, bir dizi ülkede ırkçılık aleyhtarı kampanyaların merkezi olarak göçmenlere oy hakkı ve anti göçmen yasalara karşı mücadele üzerinde yoğunlaştığını, gençliğin bu mücadelede bütün ülkelerde merkezi bir rol üstlendiğini ortaya koydu.

Irkçılıkla mücadelede devrimci sosyalistlere düşen görevleri değerlendiren delegeler, AET iç sınırlarının açılacağı 1992 yılı için Avrupa çapında hazırlanmanın önem ve gereğinde birleştiler.

AET ulusları için sınırların açılması ama göçmenler için sınırların daha da kapatılması anlamına gelen 1992 düzenlemesine karşı Avrupa çapında "sınırlar açılsın" ve "göçmen kontrolu kaldırılsın" hedefleri doğrultusunda yapılabilecek girişimler ve eylem biçimleri ise 1989 Mart'ında yapılması kararlaştırılan toplantıda belirlenecek.